

socialistickorealistických, směřují k ovládnutí zdánlivě iracionální reality té doby. Provokativní obraz světa, ono subjektivně uspořádané panoptikum historie a současnosti, které autoři v díle vytvářejí, je výrazem aktivní konfrontace s oficiální kulturou a odporu vůči ní.

Velice přehledně, systematicky vystavená monografie Gertraude Zandové je doplněna také výkladem o pozici autorů Edice Půlnoc v oblasti *undergroundu* v období 70. a 80. let a o recepci jejich díla. Vliv pozemní literatury na umění se neprojevuje vytvářením speciální estetiky, nýbrž všeobecnou depolitizací. Práce G. Zandové přináší nejen minuciózní rozbor nejzákladnějších literárních počinů, širokým záběrem do literárního kontextu i do literární historie a systemizujícím zobecněním ukotvuje autorka výsledky svého bádání na nepřehlédnutelné místo v národní literatuře české i v souvislostech nadnárodních.

Zbyněk Fišer

Danuše Kšicová: Secese. Slovo a tvar. Masarykova univerzita, Brno 1998, 322 stran

Profesorka Danuše Kšicová touto monografií dovršila celou etapu své práce. Kniha vznikala postupně v průběhu dvou a půl posledních desetiletí, s původní verzí některých jejích částí se mohli seznámit také čtenáři literárněvědného sborníku FF MU, někdejší řady D. Danuše Kšicová pracuje v této knize jako literární vědec — rusistka, komparatistka a bohemistka, a také jako historik umění. Zkoumá souvztažnost literatury a výtvarného umění v rámci secesního stylu. Ten je dosud pokládán za poslední univerzální styl projevující se ve všech druzích umění, a na jeho výkladu se stále pracuje. V českém kontextu se tak Danuše Kšicová přifazuje k některým historikům umění — zejména Petru Witlichovi a Tomáši Vlčkovi, kteří souvztažnost sledovali ze své strany a poskytli množství podnětů literárním vědcům. Secese je podle Kšicové produktem moderny, spolu se směry jako symbolismus, dekadence, impresionismus, ale i vitalismus a neoklasicismus — ale uplatňuje se jimi napřič. Kšicová pokračuje v tradici sledování vlivu výtvarné secese na literaturu, v podstatě transpozice oblíbených secesních prvků do beletristických textů, která se u nás začíná statí Jana Mukařovského *Mezi poezii a výtvarnictvím*, ale nejen to. Autorka v širším záběru vykládá také různé prvky poetiky realizované v konkrétních literárních dílech, přičemž v rusko-české perspektivě k sobě plodně, užitečně přifazuje jevy opravdu spolu souvisící: jako Balmont a Březina nebo ruští prozaici přelomu století a Ladislav Klíma. I v rámci jedné literatury, poněkud ruské, jsou autoři a díla vykládáni vzájemným zrcadlením, podobně při vzájemném srovnávání děl literatury a filozofie, literatury a hudby atp. Cením si autorky snahy o komplexní postižení problematiky (nakolik je při velmi širokém tématu možná), množství vykládaných autorů a děl je opravdu velké. Výsledkem není tautologie, ale shledávání principů, na nichž je založeno umění přelomu století; je to umění natolik svébytné, že nemůže být vykládáno z pojetí století devatenáctého ani dvacátého, nemá-li působit jako exces, anomálie (nadarmo nebyly výklady od jeho tvůrců obtížné a zásadní zároveň): to Danuše Kšicová svou prací dokazuje podobně jako další badatelé o této době. Z výkladů Kšicové vyvstává něco, co bylo především literatuře přelomu století často upíráno: bohatost — relativní úplnost jejího imanentního kontextu a významová hloubka i rozmanitost.

Secese Danuše Kšicové se řadí k nejvýznamnějším knihám, které u nás na toto téma vyšly. Její užitečnost pro bohemistiku, kterou jsme nastílnili, se dál prokáže její inspirativností při výkladu českých autorů i při globálním výkladu stylu a doby secese v českém prostředí. S povděkem kvitují také autorky esejistické přesahy k aktuálnímu dni a momentálnímu stadiu vývoje umění a civilizace: bylo by plýtvavé nechtít je slyšet od literárního vědce poučeného a zapalného.

Jiří Kudrnáč

Jiří Bělý: Jezuita Antonín Kontář. Osobnost a doba. — Vyšehrad, ed. Historica, Praha 1996, 280 str.

Docent právnické fakulty KU v Praze dr. Jiří Bělý, CSc., rozděluje tuto důležitou monografii do osmi kapitol. V první nazvané „Enfant terrible“ aneb druhý život ve dvou stoletích (tj. 17. a 18.)